

MIĘDZYNARODOWY KOMITET OLIMPIJSKI – OD KLUBU DŻENTELMENÓW DO ORGANIZACJI TRANSNARODOWEJ

Międzynarodowy Komitet Olimpijski, a precyzyjniej Międzynarodowy Komitet Igrzysk Olimpijskich¹, powstał w wyniku kongresu „dla wznowienia igrzysk olimpijskich”, który odbył się w dniach 16-23 czerwca 1894 roku w Paryżu. Kongres ten podjął uchwałę o wskrzeszeniu igrzysk olimpijskich, co musiało wiązać się z koniecznością powołania organizacji kierującej i koordynującej to zamierzenie. W kongresie uczestniczyło 78 delegatów z 12 krajów. Zdecydowanie dominowali wśród nich Francuzi, którzy stanowili blisko 70%. Zabrakło przedstawicieli organizacji sportowych z takich państw, jak Niemcy, Holandia czy Austria. Wyłoniono pierwszy 15-osobowy skład MKOl, niektóre osoby nawet zaocznie, a przewodniczącym został Demetrios Vikelas (1835-1908) z Grecji². Sekretarzem generalnym został baron Pierre de Coubertin (1863-1937), rzeczywisty twórca i inicjator idei wskrzeszenia nowożytnych igrzysk olimpijskich. Skład pierwszego komitetu miał zdecydowanie europocentryczny kształt, gdyż w jego gronie znalazło się aż 12 przedstawicieli tego kontynentu. Wnikliwego doboru osób dokonał osobiście baron Pierre de Coubertin z kręgu swoich przyjaciół i znajomych, którzy gwarantowali, ze względu na swoją pozycję materialną, zawodową lub społeczną, pełną realizację postanowień paryskiego kongresu. Już w roku następnym do grona członków MKOl dokooptowano przedstawiciela kaizerowskich Niemiec dr. Willibalda Gebhardta (1861-1921). W taki oto sposób baron Pierre de Coubertin, który już w 1896 roku został przewodniczącym MKOl (pełnił tę funkcję do 1925 roku), zakończył etap tworzenia pierwszego składu komitetu opartego o wzorzec kolegium kardynalskiego z jego podstawo-

¹ Międzynarodowy Komitet Igrzysk Olimpijskich zmienił nazwę na Międzynarodowy Komitet Olimpijski w 1898 r., a w 1908 r. zatwierdzona została Karta Olimpijska.

² D. Miller (2012), *Historia igrzysk olimpijskich i MKOl. Od Aten do Londynu 1894-2012*, Warszawa. Uzupełniający książkę rozdział *Polski ruch olimpijski* napisał K. Hądzelek (2012), wydanie II, Poznań, ss. 39-43; Por. też: G. Młodzikowski (2014), *Paryski konstytucyjny Kongres Olimpijski 1894*. W: K. Zuchora [red.], *Polska myśl olimpijska (1984-2014)*, Warszawa, ss. 58-64.

wą zasadą kooptacji i nielimitowanym czasowo mandatem członkowskim. Dążąc do realizacji koncepcji maksymalnego uniezależnienia członków komitetu od wpływów politycznych, społecznych i komercyjnych, odrzucił podstawowe zasady demokracji parlamentarnej opartej na systemie wyborczym, kadencyjności oraz kontroli³. Swoje wzorce organizacyjne czerpał przy tym z zasad funkcjonowania angielskich stowarzyszeń sportowych. Chociaż w kolejnych latach takie zasady obowiązujące w MKOl spotykały się z częstymi i licznymi oskarżeniami, płynącymi z różnych stron, np. o brak wystarczającej demokracji w jego życiu wewnątrzorganizacyjnym, to w swoich podstawowych założeniach (szczególnie w zakresie zasady kooptacji) przetrwały całe dziesięciolecia i umożliwiły przetrzymanie poważnych kryzysów w łonie ruchu olimpijskiego. MKOl faktycznie rozpoczął swoją działalność jako organizacja międzynarodowa prywatnych osób, swoisty klub dżentelmenów wywodzących się ze sfer arystokratycznych i mieszczkańskich⁴. MKOl stopniowo, głównie dzięki coraz sprawniejszej i cieszącej się rosnącym zainteresowaniem międzynarodowym organizacji igrzysk olimpijskich, zdobywał sobie uznanie władz państwowych większości krajów. Autorytet MKOl budowany był też na społecznej i zawodowej pozycji oraz osobistym autorytecie poszczególnych jego członków. W latach 1894-1918 było ich w sumie 87. Ich podstawowy trzon stanowili wyżsi wojskowi, dyplomaci, mężowie stanu, przedstawiciele przemysłu, handlu i banków⁵. Oczywiście wśród nich nie było jeszcze kobiet, ale znalazł się jeden olimpijczyk.

Na 19. sesji MKOl w Lozannie w 1921 roku został ustanowiony Komitet Wykonawczy jako kolegialne kierownictwo tej organizacji. Decydujący wpływ na dobór jego członków miał jednak przewodniczący i w zasadzie można postawić uzasadnioną tezę, że tak to się odbywało aż do czasów współczesnych, gdyż w całej historii MKOl nie zanotowano zorganizowanej opozycji w tym gremium wobec stanowiska przewodniczącego MKOl. W okresie 1919-1945 funkcjonowało w sumie 102 członków. W jego strukturze społecznej zmniejszyła się liczba arystokratów, zwiększyła się natomiast w sposób znaczący liczba działaczy międzynarodowych federacji sportowych, narodowych komitetów olimpijskich oraz olimpijczyków i byłych wybitnych sportowców. Można więc już mówić o zjawisku stopniowej demokratyzacji międzynarodowego ruchu olimpijskiego i przekazywania części władzy przedstawicielom zorganizowanych struktur sportowych. Geograficznie i politycznie ukształtował się bipolarny podział wpływów w MKOl odzwierciedlający szczególnie w latach trzydziestych XX wieku układ sił na are-

³ G. Młodzikowski, E. Nowicka (1984), Międzynarodowy Komitet Olimpijski w latach 1894-1984. Przyczynek do monografii, *Sport Wyczynowy*, nr 5, s. 10.

⁴ Tamże, s. 11.

⁵ Tamże.

nie międzynarodowej; z jednej strony Francja, Stany Zjednoczone i Wielka Brytania, a z drugiej Niemcy, Włochy i Japonia. Nie sposób nie zauważyć w międzynarodowym ruchu olimpijskim rosnącej roli funkcjonariuszy III Rzeszy. Karl Ritter von Halt (1891-1964) członkiem MKOl został już w 1929 roku, ale w latach 1937-1945 był nawet członkiem Komitetu Wykonawczego MKOl. Jego brunatna przeszłość nie stanęła na przeszkodzie jego członkostwa w MKOl aż do śmierci w 1964 roku i bycia przez 10 lat prezesem niemieckiego NKOl (1951-1961). Hitlerowski generał (później feldmarszałek) Walter von Reichenau (1884-1942) został członkiem MKOl w 1938 roku i dowodził zaraz po tej nominacji jedną z dywizji pancernych zajmujących Austrię. Hans Tschammer und Osten (1887-1943), szef sportu III Rzeszy (Reichssportführer), w latach 1933-1943 był prezesem Międzynarodowego Instytutu Olimpijskiego utworzonego w Berlinie, a Carl Diem (1882-1962) jego dyrektorem i jednocześnie redaktorem odpowiedzialnym za biuletyn MKOl⁶.

Sytuacja międzynarodowa w świecie przed wybuchem II wojny światowej decydowała w dużym stopniu o procesie odchodzenia MKOl od klubu dżentelmenów na rzecz umocnienia znaczenia polityków i funkcjonariuszy państwowych, którzy często występowali oficjalnie na arenie międzynarodowego ruchu olimpijskiego jako działacze sportowi. Taka sytuacja komplikowała kierowanie tą organizacją. Hrabia Henri Baillet-Latour (1876-1942), następca barona Pierre'a de Coubertina, musiał przeprowadzić MKOl przez jeden z najtrudniejszych okresów w jego działalności. Po wybuchu wojny działalność komitetu została praktycznie zamrożona. Władze hitlerowskich Niemiec szykowały się nawet do przejęcia działalności biura MKOl w Lozannie, ale dzięki zdecydowanej postawie władz szwajcarskich ta próba skończyła się niepowodzeniem⁷. Zmarłego w 1942 roku hrabiego Henri'ego Baillet-Latoura zastępował początkowo jako pełniący obowiązki Szwed Sigfrid Edström (1870-1964). Oficjalnie na funkcję przewodniczącego wybrano go na 39. sesji MKOl w Lozannie w 1946 roku i pełnił ją do 1952 roku.

Po zakończeniu II wojny światowej nastąpił nowy polityczno-militarny podział świata, a międzynarodowy ruch olimpijski stał się polem konfrontacji dwóch dominujących systemów. Przez ponad czterdzieści lat trwania zimnej wojny odbijały się w nim jak w soczewce bez mała wszystkie ówczesne geopolityczne problemy świata. W 1951 roku na 45. sesji MKOl w Wiedniu podjęto decyzję w sprawie uznania NKOl ZSRR. Na członka MKOl wybrano Konstantina Andrianowa (1910-1988), a reprezentację radziecką dopuszczono do Igrzysk XV Olimpiady w Helsinkach w 1952 roku. W tym czasie, oprócz kwestii uczestnic-

⁶ G. Młodzikowski (1984), *Olimpiady ery nowożytnej. Idea i rzeczywistość. Wydanie II rozszerzone*, Warszawa, ss. 132-133.

⁷ Tamże, s. 137.

twa w igrzyskach olimpijskich reprezentacji ChRL i Tajwanu, dwóch państw niemieckich i koreańskich, doszedł dodatkowy problem określenia podmiotowości uczestnictwa w międzynarodowym ruchu olimpijskim państw wyzwalających się z zależności kolonialnej⁸. Na polityce MKOl w okresie powojennym swoje piętno odcisnął Avery Brundage (1887-1975), amerykański przedsiębiorca budowlany znany z ortodoksyjnej postawy wobec pojęcia amatorstwa, który kierował MKOl w latach 1952-1972. Członkiem MKOl został jeszcze przed wybuchem II wojny światowej w 1936 roku, zapisując swoją niechlubną kartę w popieraniu nazizmu i wyrażaniu antysemickich poglądów wobec sportowców amerykańskich żydowskiego pochodzenia w Stanach Zjednoczonych⁹. Na czoło politycznych problemów stojących przed MKOl wysunęła się kwestia udziału w igrzyskach olimpijskich reprezentacji państw stosujących zasadę segregacji rasowej w sporcie. Państwa afrykańskie, posiadając utworzoną w 1962 roku Najwyższą Radę Sportu Afrykańskiego (CSSA) wspieraną na forum międzynarodowym przez Organizację Jedności Afrykańskiej (OJA), wymusiły na władzach MKOl wykluczenie reprezentacji Republiki Południowej Afryki i Rodezji z igrzysk olimpijskich w 1968 roku w Mexico City. Avery Brundage w czasie swojej kadencji robił wszystko, aby utrzymać konserwatywny skład członków MKOl i nie dopuścić do tego gremium osób wywodzących się z nowo powstałych państw Afryki, Azji i Ameryki Południowej. Proces demokratyzacji i rozszerzenia geograficznego na inne kontynenty nastąpił za kadencji kolejnego przewodniczącego MKOl lorda Killanina (wł. Michaela Morrisa 1914-1999), pochodzącego z Irlandii. Piastował on swoją funkcję tylko przez osiem lat, ale w trakcie tej kadencji nastąpiło wiele dramatycznych sytuacji, takich jak: atak terrorystyczny na sportowców izraelskich podczas igrzysk olimpijskich w Monachium w 1972 roku (był już przewodniczącym-elektem), bojkot przez 29 reprezentacji, głównie afrykańskich, Igrzysk XXI Olimpiady w Montrealu w 1976 roku oraz udział tylko 81 ekip narodowych w Igrzyskach XXII Olimpiady w Moskwie w 1980 roku. Dzięki jego nieprzejednanej postawie w obronie zasad Karty Olimpijskiej została zachowana ciągłość igrzysk olimpijskich i zażegnano najgłębszy kryzys w historii międzynarodowego ruchu olimpijskiego. Został za to nagrodzony tytułem dożywotniego honorowego przewodniczącego MKOl. Jego niespełnionym marzeniem było wprowadzenie kobiet do składu członków MKOl. Udało się to dopiero w 1981 roku już po zakończeniu jego kadencji. Na 84. sesji MKOl w Baden-Baden dokooptowano dwie pierwsze kobiety. Były nimi Finka Pirjo Häggman oraz pochodząca z We-

⁸ M. Słoniewski (2016), *Bojkot igrzysk olimpijskich jako instrument polityki międzynarodowej w latach 1976-1988*, Warszawa, s. 42.

⁹ G. Walters (2008), *Igrzyska w Berlinie. Jak Hitler ukradł olimpijski sen*, Poznań, ss. 41-43.

nezueli Flor Isava Fonseca. Obie miały za sobą bogatą karierę sportową, a Pirjo Häggman była nawet medalistką i trzykrotną uczestniczką igrzysk olimpijskich¹⁰.

W 1980 roku podczas 83. sesji MKOl w Moskwie kolejnym przewodniczącym został wybrany Juan Antonio Samaranch (1920-2010). Wygrał zdecydowanie, chociaż wyników oficjalnych nigdy nie ujawniono. Na kandydaturę Samarancha oddali swoje głosy przedstawiciele wszystkich krajów socjalistycznych, romańskich krajów Europy, Ameryki Łacińskiej oraz krajów frankońskich Afryki¹¹. Uczestniczący w wyborach w większości uznali, że najlepszym kandydatem na przewodniczącego MKOl będzie Hiszpan z Barcelony, ambasador tego kraju w Moskwie, który przerwie passę Anglosasów na tym prestiżowym stanowisku w międzynarodowym ruchu olimpijskim. Samaranch, posiadając również odpowiednie kwalifikacje organizacyjne, finansowe i zarządcze, rozpoczął swoje działania od uregulowania spraw wewnątrzorganizacyjnych w ramach funkcjonowania biura MKOl w Lozannie. Przede wszystkim, w odróżnieniu od swoich poprzedników, przeniósł się do Lozanny, aby bezpośrednio móc nadzorować działalność biura. Stara siedziba MKOl, zamek de Vidy, została gruntownie zmodernizowana, a obok niej powstał nowoczesny budynek administracyjny MKOl o pow. 20 tys. metrów kwadratowych. Personel został zreorganizowany, a jego praca całkowicie z informatyzowana¹². Rozszerzony został skład Komitetu Wykonawczego MKOl do 12 członków pochodzących ze wszystkich kontynentów, którzy otrzymywali znaczące indywidualne kompetencje. Utworzonych zostało 37 komisji i grup roboczych. Szczególne znaczenie uzyskała Komisja Solidarności Olimpijskiej. Niebawem z pracy w MKOl odeszła wieloletnia dyrektor generalna Monique Berlioux, która była osobą pierwszoplanową za prezydentury Avery'ego Brundage'a i lorda Killanina. Nowy przewodniczący MKOl zorganizował pracę swojego biura na wzór nowoczesnego przedsiębiorstwa zgodnie z wymogami współczesności. Nie było to dla niego zbyt skomplikowane, gdyż oprócz funkcji dyplomatycznych pełnił on również wiele stanowisk biznesowych (m.in. był prezesem największej kasy oszczędnościowej Hiszpanii „Caixa de Catalunya” i był członkiem dyrektoriatu koncernu Philips).

MKOl już w 1981 roku otrzymał w Bernie status międzynarodowej organizacji pozarządowej uznanej przez Radę Federalną Szwajcarii, co stwarzało mu bardzo korzystne warunki, nie tylko organizacyjne i prawne, ale także finansowo-podatkowe. W następnym roku Juan Antonio Samaranch podpisał z syndykiem

¹⁰ *Biographies des membres du Comité International Olympique, Biographies of the active and honorary IOC members* (1997), Lousanne, ss. 31 i 33.

¹¹ M. Słoniewski (1989/1990), Olimpijski ombudsman. Szkic do politycznego portretu Juana Antonia Samarancha, *Almanach III*, s. 130.

¹² Tamże, ss. 131-132.

Lozanny protokół, na mocy którego Lozanna została miastem olimpijskim – stała siedzibą MKOl. Nowo wybrany przewodniczący MKOl od początku swojej kadencji doskonale rozumiał konieczność zabezpieczenia finansowego działalności tej organizacji również jako gwarancji jej niezależności od nacisków i wpływów polityki. Należy pamiętać, że ówczesnie międzynarodowy ruch olimpijski znajdował się tuż po bojkotach igrzysk w Moskwie i Los Angeles.

MKOl wykorzystał doświadczenia w zakresie marketingu sportowego Petera Ueberrotha przy organizacji Igrzysk XXIII Olimpiady w Los Angeles, powołując między innymi Komisję Nowych Źródeł Finansowania. Natomiast w 1985 roku powstał specjalny program marketingowy TOP (The Olympic Partners), który przewidywał za określone świadczenia finansowe możliwość wykorzystywania symboli olimpijskich na produktach wybranych koncernów o charakterze globalnym uczestniczących w tym programie. Zapoczątkowany wówczas program TOP, którym kierował kanadyjski prawnik Richard Pound, wiceprzewodniczący MKOl, przetrwał i rozwinął się do czasów współczesnych, przynosząc potężne zyski MKOl, dzielone następnie pomiędzy komitety organizacyjne igrzysk, międzynarodowe federacje sportowe, narodowe komitety olimpijskie oraz Solidarność Olimpijską. Tak wdrożony mechanizm finansowy satysfakcjonował wszystkie podmioty międzynarodowego ruchu olimpijskiego i umacniał w nich poczucie wspólnego interesu i działania. A także uniezależniał od jakichkolwiek wpływów z zewnątrz. Jednak największe przychody do budżetu MKOl osiągnięto dzięki sprzedaży praw do transmisji telewizyjnych. W tym przypadku również sięgnięto do doświadczeń amerykańskich z organizacji samofinansujących się, komercyjnych igrzysk w Los Angeles w 1984 roku (sprzedaż praw kampanii medialnej ABC przyniosła wówczas 225 mln USD wpływów). Kolejne igrzyska przynosiły coraz to wyższe świadczenia z tego tytułu, sięgając już miliardowych rozmiarów. MKOl, wychodząc naprzeciw interesom telewizyjnych koncernów, nie dopuścił oczywiście do udziału Internetu w przekazie wydarzeń sportowych igrzysk, gdyż mógłby wydatnie ograniczyć jego dochody.

Juan Antonio Samaranch w czasie swojej pierwszej 8-letniej kadencji dokonał poważnych zmian w składzie MKOl. Na 95 członków wprowadzono aż 42 nowych. Zmodyfikowano też zasadę Karty Olimpijskiej mówiącą o utracie mandatu po osiągnięciu 75. roku życia (nie dotyczyła ona członków MKOl wybranych do 1965 roku). Powstała też Komisja Zawodnicza MKOl, która umacniała podmiotową rolę sportowców w tej organizacji. Rozpad ZSRR i Jugosławii oraz zakończenie zimnej wojny wpłynęły dynamicznie na wzrost liczby narodowych komitetów olimpijskich (ze 140 w 1980 roku do 200 w 1998 roku). Powstały też kontynentalne i regionalne stowarzyszenia olimpijskie. Wszystkie te zjawiska spowodowały rozbudowę międzynarodowego ruchu olimpijskiego, którego

inspiratorem i głównym realizatorem był Juan Antonio Samaranch. Tak znacząca rozbudowa ruchu olimpijskiego, powstanie nowych bardzo rentownych źródeł finansowania, istotne zmiany personalne uwzględniające szersze uczestnictwo nowych członków doprowadziły jednak do częściowej utraty wysokich standardów etycznych w łonie MKOl. Proces ten został z całą mocą ujawniony podczas stosowania ułomnych procedur przy wyborze miast-gospodarzy igrzysk olimpijskich. Możliwość wizytowania, i to wielokrotnego, przez wszystkich członków MKOl miast-kandydatur przed ostatecznym głosowaniem stwarzała dogodne warunki korupcjogenne. Światowy skandal w tym zakresie wybuchł przy okazji wyboru XIX Zimowych Igrzysk Olimpijskich w Salt Lake City w 2002 roku.

Rozpoczął się on od mało istotnych informacji w lokalnych mediach Salt Lake City. Prawdziwe trzęsienie ziemi wewnątrz MKOl wywołał Marc Hodler (1918-2006), Szwajcar z 35-letnim stażem w MKOl i będący też długoletnim prezesem Międzynarodowej Federacji Narciarskiej (FIS). Ujawnił on nieprawidłowości przy wyborze gospodarza igrzysk między innymi w Atlancie, Sydney i Nagano. MKOl musiał wówczas powołać specjalną komisję do spraw zbadania postawionych zarzutów pod przewodnictwem Richarda Pounda. Dodatkowe śledztwo w sprawie korupcji przy wyborze Salt Lake City prowadziło FBI pod nadzorem prokuratury. Ujawniono różnego rodzaju przejawy łamania etyki, a nawet zjawiska jawnej korupcji w postaci wręczania i przyjmowania łapówek. Niestety, nie były to fakty nieznanne również w przeszłości, ale były one przedtem skrzętnie przemilczane, a nawet tuszowane. Konsekwentnie ujawniał je między innymi angielski dziennikarz Andrew Jennings¹³.

W latach dziewięćdziesiątych XX wieku skala zjawisk korupcyjnych osiągnęła już taki poziom, że ich ujawnienie było tylko kwestią czasu. MKOl tylko w wyniku zamieszania w skandal przy wyborze Salt Lake City na gospodarza igrzysk wykluczył ze swojego grona 6 członków (głównie z Afryki). Siódmy, któremu udowodniono winę, zmarł podczas prowadzonego śledztwa. Wśród wykluczonych znajdował się Jean-Claude Ganga, wieloletni sekretarz generalny Najwyższej Rady Sportu Afrykańskiego, jeden z inicjatorów bojkotu igrzysk w Montrealu w 1976 roku. Z członkostwa w MKOl zrezygnowało 4 kolejnych członków, w tym pierwsza kobieta w tym gronie Pirjo Häggman, kilku kolejnych otrzymało od MKOl ostrzeżenia¹⁴. Medialne zarzuty, głównie za tolerowanie zbyt wystawnego stylu działania, stawiano też przewodniczącemu Samaranchowi. Publicznie żądano jego ustąpienia. Samaranch twierdził, że jest niewinny. W sprawie skandalu korupcyjnego mówił, że „napawa mnie smutkiem, że niektórzy człon-

¹³ A. Jennings, V. Simon (1992), *The Lords of the Rings*, London; A. Jennings (1996), *The New Lords of the Rings*, London.

¹⁴ D. Miller (2012), dz. cyt., s. 377.

kowie MKOl nadużyli mojego zaufania. Pojawiły się głosy, że i ja powinienem odejść, ale postanowiłem pozostać, wsparty przez wiele osób (...), które zachęciły mnie, żebym piastował funkcję przewodniczącego aż do 2001 roku”¹⁵. Nikt już od tego czasu nie mówił o MKOl jako o klubie dżentelmenów. A wręcz odwrotnie, MKOl, aby w przyszłości uniknąć podobnych korupcjogennych sytuacji, wprowadził w grudniu 1999 roku zasadniczą reformę swoich struktur, polityki i procedur. Określono, że MKOl będzie się składał ze 115 członków, w tym 15 spośród aktywnych sportowców, 15 prezesów międzynarodowych federacji i 15 prezesów narodowych komitetów olimpijskich. Komitet Wykonawczy oceniający kandydatury na członków MKOl będzie się składał z 7 osób. Kandydaci muszą wywodzić się ze świata sportu. Spośród 70 członków wybranych imiennie każdy musi pochodzić z innego kraju i będą oni wybierani na 8 lat z możliwością reelekcji. W przypadku utraty funkcji prezesa międzynarodowej federacji lub narodowego komitetu olimpijskiego automatycznie utracą członkostwo w MKOl. Określono też limit wieku 70 lat dla nowych członków. Zwiększono również liczbę członków Komitetu Wykonawczego do 15 osób oraz przewidziano kadencję dla przewodniczącego MKOl na 8 lat z możliwością jego reelekcji na kolejne 4 lata¹⁶. W kwestii nowych procedur związanych z wyborem miejsca igrzysk olimpijskich postanowiono wprowadzić między innymi zakaz odwiedzania miast-kandydatów przez członków MKOl. W tej ostatniej sprawie jawnie protestowała między innymi Irena Szewińska, która głosowała przeciwko temu zakazowi, tłumacząc swoje stanowisko w następujący sposób: „(...) jakże te miasta mają udokumentować słuszność proponowanej przez siebie koncepcji igrzysk na odległość (...). I jak mają się czuć członkowie MKOl, skoro z góry zakłada się, że jeden nie powinien ufać drugiemu?”¹⁷

Przewodniczący Samaranch na koniec swojej kadencji skutecznie potrafił uratować, poprzez oczyszczenie swoich szeregów członkowskich i wprowadzenie głębokich reform, upadający autorytet i szacunek dla MKOl. Można też stwierdzić, że tak jak sam przekształcił MKOl z niezamożnej organizacji pozarządowej w ogromną maszynę korporacyjną ze wszystkimi konsekwencjami, tak również sam zażegnał jego wizerunkową katastrofę i utratę reputacji na arenie międzynarodowej. Niestety, pomimo działań podjętych przez MKOl, nie potrafiło (bo

¹⁵ MKOl czyści pola, *Przegląd Sportowy*, 25.01.1999; Por. też: Samaranch w ogniu krytyki, *Przegląd Sportowy*, 27.01.1999; Por. też: D. Pace (1999), Olympic Games Boss Chided by Lawmakers, *USA Today*, 16.12.1999; Por. też: N. Dunne (1999), Samaranch Fends off Accusers to Bitter end, *Financial Times*, 16.12.1999.

¹⁶ D. Miller, dz. cyt., s. 381.

¹⁷ M. Petruczenko (1999), Zabieg kosmetyczny czy rewolucja? *Przegląd Sportowy*, 14.12.1999; Por. też: K.R. (1999), Kluczowe reformy zatwierdzone. Wizyt nie będzie, *Rzeczpospolita*, 13.12.1999.

i nie można było) całkowicie zweryfikować negatywnych postaw wszystkich jego członków. W kolejnych latach zarzuty korupcyjne otrzymali członkowie MKOl od 1999 roku pełniący równocześnie funkcje prezesów międzynarodowych federacji: Joseph Blatter (FIFA) i Lamine Diack (IAAF). Kim Un Yong, były wiceprzewodniczący MKOl i prezes Światowej Federacji Taekwondo (ITF), został skazany w 2004 roku przez południowokoreański sąd na dwa i pół roku więzienia za korupcję. Kolejny członek MKOl, również Koreańczyk, Park Yong-Sung (równocześnie prezes Międzynarodowej Federacji Judo (IJF) został skazany w 2006 roku za defraudację funduszy korporacyjnych na trzy lata w zawieszeniu i grzywnę w wysokości 8 mln USD. W wyniku afery korupcyjnej wykluczono w 2005 roku z MKOl bułgarskiego działacza olimpijskiego Iwana Sławkowa (prywatnie zięcia Todora Żiwkowa). Pal Schmitt, inny wpływowi działacz MKOl od 1983 roku, dwukrotny złoty medalista olimpijski w szermierce, skompromitował się plagiatem swojej pracy doktorskiej. W wyniku ujawnienia tego procederu musiał ustąpić nawet nie tylko z członkostwa w MKOl, ale również z funkcji prezydenta Węgier (2010-2012). Mimo takich nieetycznych przypadków, nieobcych przecież w funkcjonowaniu różnych organizacji i stowarzyszeń, wydaje się, że reformy wprowadzone do MKOl pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX wieku przyniosły pozytywne zmiany. Zwiększył się przede wszystkim udział w tym gremium wybitnych sportowców, takich jak Walerij Borzow, Jean-Claude Killy, Véra Čáslavska, Guy Drut, Irena Szewińska, Władimir Smirnow, Siergiej Bubka, Aleksander Popow, Jan Żelezny, Kiphoge Keino. Przejawem nepotyzmu ustępującego Juana Antonia Samarancha był jednak wybór na członka MKOl w 2001 roku jego syna. O ile w latach zimnej wojny, przez blisko 45 lat od zakończenia II wojny światowej do 1989 roku, członkami MKOl było 187 osób, to w latach 1990-2012, przez okres dwukrotnie krótszy, było ich aż 144. Statystyka ta świadczy o istotnej wymianie personalnej i pokoleniowej w łonie MKOl.

Pewnego rodzaju zagrożeniem dla dalszego rozwoju międzynarodowego ruchu olimpijskiego może stać się natomiast zmniejszające się zainteresowanie miast i władz państwowych organizacją igrzysk olimpijskich, szczególnie zimowych. Samorządy bogatych miast alpejskich i skandynawskich tylko w nielicznych przypadkach są przekonane o zasadności dalszej ich promocji poprzez często bardzo kosztowne igrzyska. Również mieszkańcy takich miast w referendum często odrzucają koncepcję organizacji u siebie igrzysk olimpijskich. Z drugiej strony nadmierne zainteresowanie organizacją igrzysk wykazują miasta państw niedemokratycznych, których władze poprzez igrzyska starają się poprawić swój wizerunek międzynarodowy i uzyskać poparcie i sympatię społeczeństw. A prze-

cież właśnie igrzyska olimpijskie są kołem zamachowym i szczególnym „produktem” MKOl, na który organizacja posiada dodatkowo światowy monopol¹⁸.

Formalnie MKOl dysponuje od 1981 roku statusem międzynarodowej organizacji pozarządowej o celach nielukratywnych. Dzięki głębokim przemianom zrealizowanym podczas prezydentury Juana Antonia Samarancha, szczególnie w zakresie działalności marketingowej i finansowej, stał się sprawnie działającą organizacją transnarodową o charakterze globalnym, dysponującą budżetem w każdym cyklu olimpijskim na poziomie powyżej 4 mld USD. Środki te są dzielone pomiędzy organizacje wchodzące w skład międzynarodowego ruchu olimpijskiego. Zjawisko to powoduje powolne zacieranie się ostrej granicy pomiędzy sportem a biznesem. Tworzące współczesny ruch olimpijski organizacje sportowe działają jak korporacja niezależnych finansowo podmiotów i takie właśnie działanie zapewnia ciągłość realizacji igrzysk olimpijskich¹⁹. Globalny charakter międzynarodowego ruchu olimpijskiego podkreśla obecnie aż 205 narodowych komitetów olimpijskich uznanych przez MKOl, przy 193 państwach, członkach ONZ. Kolejna po Samaranchu prezydentura Jacquesa Rogge’a przypadająca na lata 2001-2013 była ukierunkowana już tylko na utrzymanie przez MKOl swojej międzynarodowej pozycji, bez ponoszenia ryzyka jej utraty. Nie bez znaczenia przy tym wyborze była jego przysłowiowa skromność, która tak mocno różniła go od swojego poprzednika. Nie wydaje się, aby również nowo wybrany w 2013 roku przewodniczący Thomas Bach, niemiecki prawnik i złoty medalista olimpijski w szermierce, ale już z 25-letnim stażem w MKOl, zaryzykował jakieś szczególnie nowatorskie rozwiązania dla międzynarodowego ruchu olimpijskiego.

¹⁸ J. Foks (2008), Ruch olimpijski a polityka międzynarodowa, *Sport Wyczynowy*, nr 4-6, s. 19; Por. też: J. Żyśko (2006), Międzynarodowy Komitet Olimpijski jako organizacja transnarodowa. W: J. Chełmecki [red.], *Spoleczno-edukacyjne oblicza olimpizmu. Ruch olimpijski i niepełnosprawni sportowcy*, t. II, Warszawa, ss. 25-30.

¹⁹ R. Piechota (2007), Międzynarodowe struktury olimpijskie – instytucjonalizacja idei. W: J. Chełmecki [red.], *Spoleczno-edukacyjne oblicza współczesnego sportu i olimpizmu. Wychowanie patriotyczne przez sport*, t. II, Warszawa, s. 186.